

EPPL UTEP

- 18 8 *Témakérdések:* ebbe a csoportba tartoznak azok a kérdések, amelyek valamilyen speciális érdeklődésterületre vonatkoznak. Általában az ide tartozó kérdések esetében az érdeklődő nem ismeri a témába vágó műnek, információnak a címét és lelőhelyét.
- 0 0 *Hivatkozás:* ebbe a csoportba azok a kérdések tartoznak, amelyek egy speciális hivatkozás értelmezésére és ellenőrzésére vonatkoznak, ideértve a téves információk helyesbítését, egy-egy dokumentum pusztá létezésének megerősítését, vagy egy bibliográfiai hivatkozás pontosságának megállapítását.
- 8 9 *Állománykérdések:* ide tartoznak mindazok a kérdések, amelyek arra irányulnak, hogy az egyes dokumentumok megvannak-e a könyvtár állományában.

Wilkinson rendszere szerint:

- 13 23 1. *Információs kérdés:* rövid eligazító választ igényel a referenz könyvtárostól, aki nem használ semmiféle könyvtári eszközt.
2. *Referenz kérdés:* megválaszolására egy vagy több könyvtári eszköz igénybevétele és 30 percnél kevesebb idő szükséges.
- 37 27 3. *Kutatási kérdés:* megválaszolására több könyvtári eszköz igénybevétele és 30 percnél több, de egy óránál kevesebb idő szükséges.
4. *Problémakérdés:* megválaszolására több könyvtári eszköz igénybevétele és egy óránál hosszabb idő szükséges.

Abból a célból, hogy a nem pusztán tájékoztató jellegű kérdések (fenti 2–3–4 csoport) még alaposabb vizsgálata megtörténhessen, ezeknek az alábbi módon való kategorizálására is sor került:

EPPL UTEP

- 13 21 R-1. Bibliográfiai segítség a könyvtár saját katalógusával és állományával kapcsolatban.
- 0 0 R-2. Bibliográfiai segítség a szervezetbe tartozó más könyvtárak (egyetemi tanszék könyvtárjai) állományával kapcsolatban.
- 0 0 R-3. Bibliográfiai ellenőrzés olyan anyagokkal kapcsolatban, amelyek nincsenek meg a rendszerben (hálózatban).
- 24 5 R-4. Tényadat jellegű, nem bibliográfiai tájékoztatás bármely forrásból.
- 0 0 R-5. Tanácsadás a hallgatóknak olvasói tanácsadói minőségben (olvasás-irányítás).
- 0 1 R-6. Nem hivatalos, személyes oktatás, a könyvtárnak vagy bármely forrásának, eszközeinek használatáról.
- 0 0 R-7. Olyan egyéb kérdések, amelyek nem tartoznak a fenti kategóriákba.

Az általános jellegű (információs, orientációs) kérdések nagy száma az egyetemi könyvtárban rávilágít a könyvtárhasználók érdeklődésére a vizsgálat időszakában (egyetemi tanév kezdete), ami nyilvánvalóan szoros

kapcsolatban van a könyvtári szolgálat helyi adottságival is. De a rendelkezésre álló adatok egyben jelenthetik az egyetemi könyvtári látogatók nagyobb érdeklődését a könyvtári anyagok használatának elsajátítását illetően is. Jones „directory” jellegű kérdései és Wilkinson „R-4” típusú kérdései állnak legközelebb a szerző „B.” jelzésű kategóriájába tartozó kérdésekhez, amelyek nem általános jellegű, hanem *speciális* válaszokat igényelnek. Mindkét osztályozási rendszer szerinti elemzés azt mutatja, hogy *ilyen kérdéseket nagyobb mértékben a közművelődési könyvtárban tettek fel a vizsgálat tartama alatt.*

Befejezésül a szerző hangsúlyozza tanulmánya korlátozott jellegét, és felhívja a figyelmet arra, hogy a referenz könyvtári munka jobban megérthető, ha a vizsgálatot nagyobb méretekben, lehetőleg egyöntetű gyűjteményekben és sok könyvtárban végzik.

/CAMERON, D. B.: Public and academic library reference questions - RQ Reference and Adult Services Division, 16. köt. 2. sz. 1976. p. 130–132./

(Balázs János)

A COM katalógusok használata terjed a könyvtárakban

Becslések szerint az 1975. évi tizzel szemben ma mintegy 60 amerikai könyvtárban található *COM (Computer Output Microfilm) katalógus*, és kb. további 100–150 könyvtár foglalkozik bevezetésével.

Egyes könyvtárakban a cédula- vagy kötetkatalógust már teljesen felváltotta a mikroformátumú, máshol csak a régi állományt tartják nyilván hagyományos katalógusokban. Ismét más könyvtárakban, – azokban, amelyek csatlakoztak az *OCLC (Ohio College Library Center = Ohioi Egyetem Központi Könyvtára)* on-line katalógusrendszerhez – a MARC szalagokat használják COM katalógus készítésére és az OCLC által készített katalóguscédulákon csak az egészen új, még nem mikrofilmezett szerzeményeket tartják nyilván.

Egy felmérés szerint legtöbb könyvtáros elégedett a COM katalógussal. A tekerccsfilmet általában előnyben részesítik a mikrofilmlapos rendszerrel szemben, különösen ha nyilvános felhasználásról van szó.

A *West Virginia Állami Könyvtárban* könyvtárközi kölcsönzést szolgáló katalógust állítottak össze, és ennek során közel egy millió – esetenként kézzel írt – cédulát kellett lemásolni. Már 105 ezer munkaórát fektettek be, amikor 1975-ben átmenetileg leállították a munkát. A *University Microfilms* azután 1976-ban 14 nap alatt mikrofilmlapra vitte az egész gyűjteményt.

A *Kansasi Állami Könyvtár* egyik vezetője szerint a cédulakatalógus megszüntetése és a COM katalógus bevezetése az első lépés az on-line rendszer megvalósítása felé.

Az egyik *texasi egyetemi könyvtárban* OCLC szalagokról készítik a COM katalógust. Tapasztalataik szerint a mikrofilm alkalmazása „zűrzavart okozott, az oktatók és hallgatók nehezen találták meg a keresett anyagot és bonyolultnak találták a berendezések kezelési módját”. A mikrofilmet alkalmazó új rendszerrel már igen elégedettek. A mikrofilmes katalógust évente felújítják, a közben beérkezett új szerzeményekről addig cédulakatalógust tartanak fenn (a cédulákat az OCLC küldi).

A *Georgiai Műegyetemi Könyvtár* igazgatója viszont igen elégedett a mikrofilmes katalógussal, amelyre 1971-ig visszamenően felvették az állományt. Kéthavonként készítik a kiegészítést, szintén mikrofilmlapon. A COM katalógus a kiegészítésekkel együtt minden tanszéken megtalálható. Az oktatók az ebből kikeresett és részükre szükséges könyvet, cikkmásolatot telefonon rendelhetik meg, és általában még aznap megkapják.

Míg a *Georgiai Műegyetemi Könyvtár* saját számítógépet használ a katalógus készítésére, más könyvtárakban gyakran felmerül a kérdés, miért nem vállalkozik a COM katalógusok elkészítésére maga az OCLC?

Az OCLC tájékoztatási igazgatója szerint jelenleg nem dolgoznak ilyen terven. A vállalkozás így is olyan robbanásszerűen fejlődik, hogy *egyelőre nem szándékoznak újabb szolgáltatást bevezetni*.

Egy könyvtáros véleménye szerint az OCLC fő feladatának az on-line katalógus szolgáltatást tekinti. Már a melléktermékként előállított cédulakatalógust is feleslegesnek tartja, amelyre – szerinte – a könyvtárosoknak valójában nincs is szükségük, noha fontosnak érzik. Ezért az on-line szolgáltatásukat nem kívánják tovább bővíteni mikroformátumú katalógus gyártásával.

Akár megváltoztatja álláspontját az OCLC, akár nem, a *MARC szalagok kétségtelenül a jövőbeli COM katalógusoknak is alapját képezik majd*. Ez lesz a helyzet, akár saját géppel olvasható file-ját használja fel a könyvtár, akár az OCLC, BALLOTS vagy egyéb hálózatokon keresztül hozzáférhető adatbázisokat használhatja.

/Libraries expand use of COM Catalogs = Advanced Technology Libraries, 6. köt. 2. sz. 1977. p. 1–3./

(Valkó Péter)

TÁJÉKOZTATÁSGÉPESÍTÉS

Új európai on-line számítógépes információs hálózat: a SCANNET

A skandináv országok együttműködésében nemrégiben fejezték be az új nemzetközi információs hálózat, a SCANNET (*Scandinavian Network = Skandináv Hálózat*) kiépítését.

A stilizált Európa-térkép bemutatja a meglévő hálózatok, valamint a SCANNET konfigurációját és a távtárcsázással hívható csatlakozási pontokat (koncentrátorokat).

A SCANNET rendeltetése:

- a skandináv adatbázisok koordinálása;
- az adatbázisokat kezelő gazdaszámítógépekhez (host computer) könnyű hozzáférést biztosító csomagkapcsolásos hálózat fenntartása.

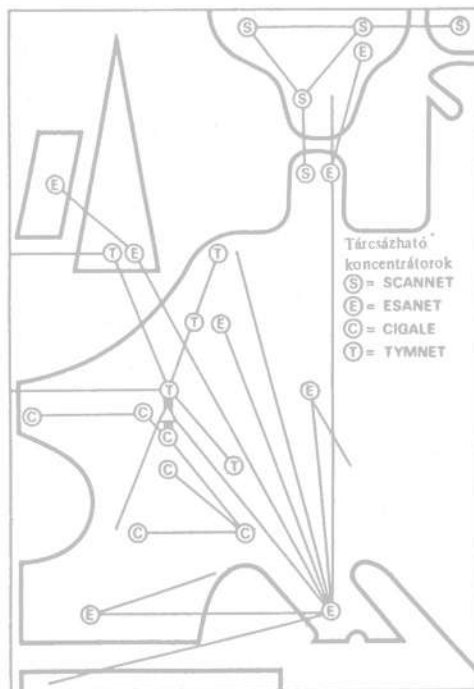
A hálózat öt csomópontja: Oslo, Stockholm, Göteborg, Koppenhága és Helsinki. Ezek egymással 2400 baud átviteli sebességű bérelt telefonvonalakon állnak kapcsolatban és 110–300 baud átviteli sebességgel fogadják a külső hívásokat. A csomópontok közvetlenül kapcsolódnak a gazdaszámítógépekhez.

A SCANNET jelenleg a következő adatbázisokból nyújt szolgáltatást:

MEDLINE

Kémiai Információs Rendszer (Röntgen-kristallográfia, tömegspektrometria)

IRRD (International Road Research Documentation = Nemzetközi Útügyi Kutatási Dokumentáció)

BYGGDOC (Építőipari Dokumentáció)

EPOS (SDI profilokat szerkesztő rendszer)

1977-ben további adatbázisokkal bővítik a SCANNET szolgáltatásait.

/New developments in European networking: SCANNET on stream and ESANET reconfigured = NEWSIDIC, 1976. 22. sz. p. 1–2./